Empathic Environments | 11.3.2025 | Udarbejdet for Region Hovedstaden

Kunstprogram til Hovedstadens Letbane

Indhold

1. Vision for kunst til Hovedstadens Letbane
2. Indledning
3. Principper for arbejdet med kunst
4. Spor 1 – Lokal stedsudvikling
5. Spor 2 – Aktiviteter langs forbindelsen
6. Tidsplan

1. Vision for kunst til Hovedstadens Letbane

Kunst langs letbanen skal medvirke til at skabe en attraktiv, populær og tryg rejseoplevelse. Kunst skal fungere som æstetisk og tryghedsskabende element i områder, der ellers domineres af biltrafik og mangler menneskelig skala.

Visionen er, at opsigtsvækkende og fællesskabende kunst tiltrækker mennesker fra nær og fjern, og bidrager til, at Ring 3 bliver en bæredygtig transportkorridor, der forbinder levende byer, nye netværk og stærke lokalsamfund.

2. Indledning

Inden længe kan rejsende stige på letbanen og lade sig transportere på tværs af Hovedstadsområdet. Et visionært og ambitiøst kunstprogram skal understøtte målet om, at Hovedstadens Letbane fremmer mobilitet og udvikling i området, herunder målet om at tiltrække +14 mio. passagerer årligt i 2030.

Kunstprogrammet bygger videre på Region Hovedstadens og kommuners arbejde med at skabe trygge byrum i en menneskelig skala i relation til den kollektive trafik. Programmet er grundlag for tværkommunalt samarbejde om kunst i perioden 2025-2030. Det anviser en retning for kunst i og langs Hovedstadens Letbane med en vision, tre principper for arbejdet med kunst samt forslag til indsatser, organisering og økonomi. Programmet er inddelt i to spor: Lokal stedsudvikling og Aktiviteter langs forbindelsen.

Kunstprogrammet er udarbejdet for og i dialog med de ni kommuner, som letbanen passerer. Kommunerne er Ishøj, Vallensbæk, Brøndby, Glostrup, Herlev, Albertslund, Rødovre, Gladsaxe og Lyngby-Tårbæk. Dertil har institutionerne Rigshospitalet Glostrup, Herlev Hospital, Danmarks Tekniske Universitet, LIFE Fonden og ARKEN Museum for Samtidskunst givet input.

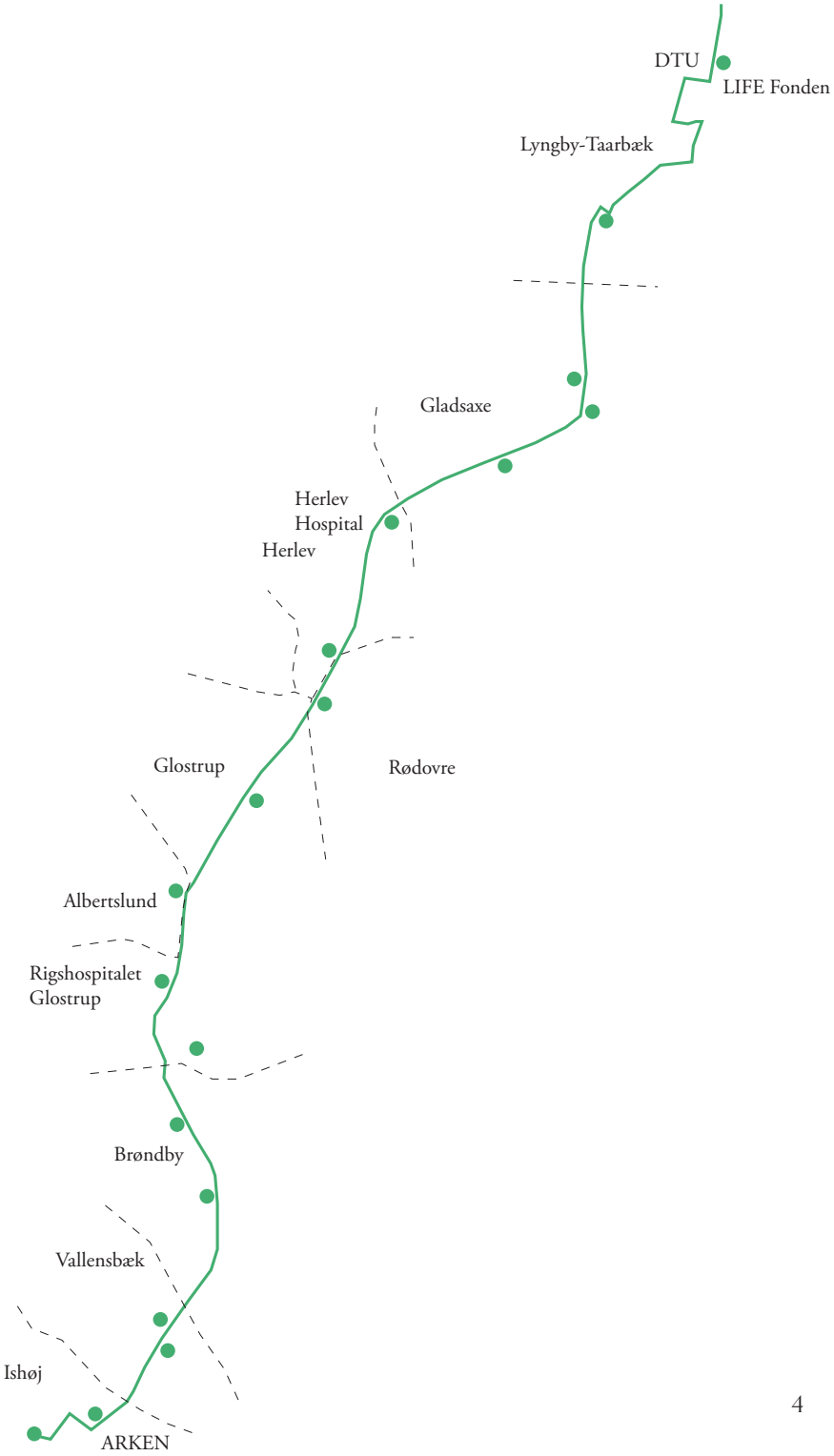

3. Principper for arbejdet med kunst

Fra bilrum til byrum for mennesker
I fremtiden skal Ring 3 også være et byrum for mennesker. Kunst kan bidrage til at transformere Ring 3 fra bilrum til trygge byrum.

I dag er Ring 3 en hovedvej med store skilte, mange spor, lange stræk og et tempo omkring 50-70 km/t. For fodgængere, der bevæger sig 5 km/t, mangler byrummet kvalitet og ophold for øjet i form af materialer, farver og opholdsfunktioner. Det er svært at orientere sig, identificere forpladser og nå over kryds, mens lyset er grønt, når man begiver sig ud på Ring 3 til fods.

For bedst muligt at understøtte denne udvikling, tager arbejdet med kunst udgangspunkt i 3 følgende principper:

1. Byrum med mennesket i centrum

2. Lokale pejlemærker

3. Interaktion mellem mennesker

Fra ikke-sted til pejlemærke. Kunst kan introducere en menneskelig skala i rummet og give det særkende. Værket under højbanen ved Sjælør St. i København giver et gennemfartsrum en varm karakter og er blevet et lokalt vartegn. Søren Hüttel, *This Place, Here, Now*, 2022. Foto: © Søren Hüttel/VISDA

1. Byrum med mennesket i centrum
Kunst skal understøtte udviklingen af byrum i en menneskelig skala, som brugere oplever er trygge, har høj kvalitet og er "beværtet". Det kan ske gennem kunst, der indtænker lys, passer til kroppens skala og stimulerer sanserne.

De to værker *Interspecies Campus* og *Would You Know Yet More?* bringer kroppen i spil og skaber nærvær i uderummet. Skulpturerne på Roskilde Campus skaber opholdsmuligheder og giver stedet karakter, mens installationen gør det muligt at høre talen i det islandske parliament, hvis man læner sig ind til væggen og lytter et øjeblik. Begge giver mennesker mulighed for at sanse stedet.

Superflex, *Interspecies Campus*, 2022. Foto: Torben Eskerod.

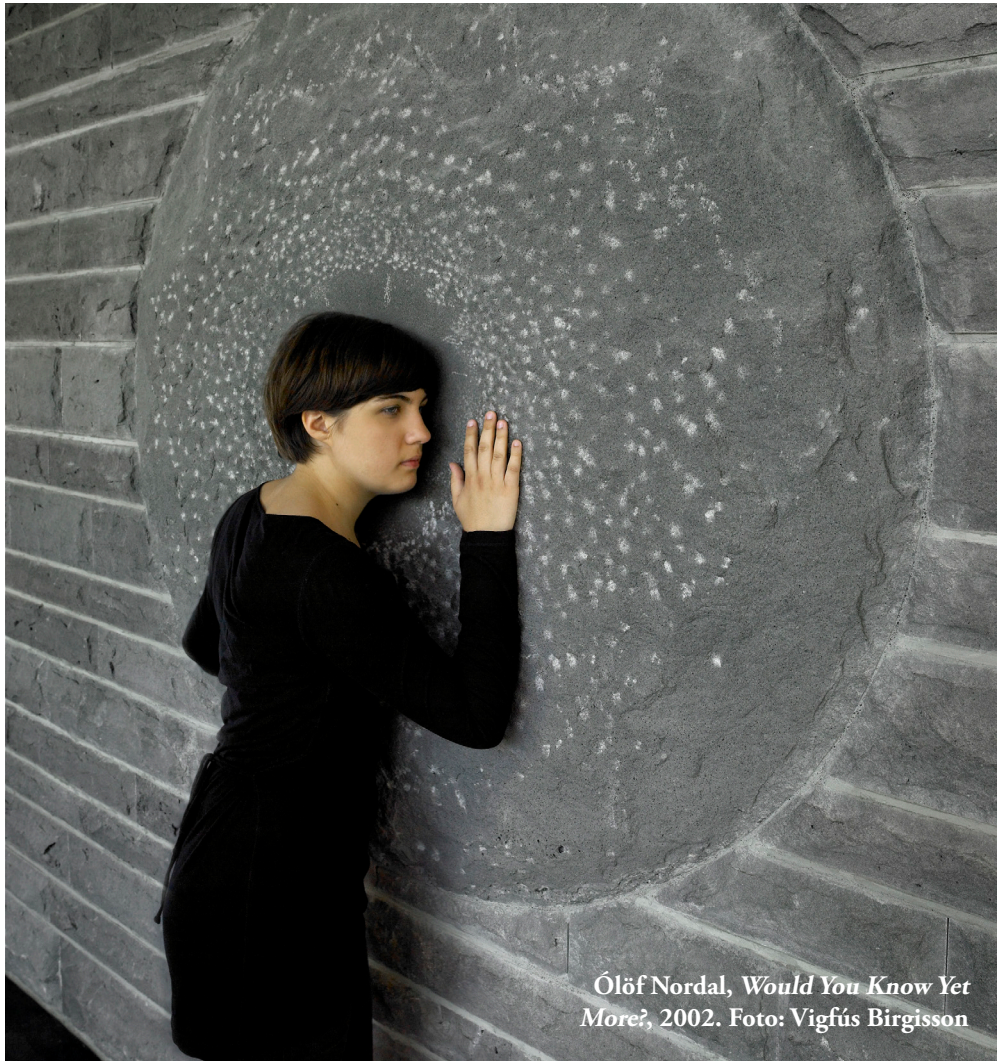

Ólöf Nordal, *Would You Know Yet More?*, 2002. Foto: Vigfús Birgisson

2. Lokale pejlemærker
På og langs Ring 3 skal kunst skabe pejlemærker, der bliver lokale kendetegn og fungerer som wayfinding. Det kan ske med opsigtsvækkende, humoristiske og/eller monumentale værker på forpladser, broer og støjskærme og i en skala, som både fodgængere, bilister og passagerer i letbanen kan opleve.

Det store skilt BERGEN? er det første flyrejsende møder, når de besøger Bergen i Norge. Det markante værk er blevet et humoristisk vartegn, der vækker opsigt og som man husker.

3. Interaktion mellem mennesker
Performative, sociale og midlertidige værker i og langs letbanen skal bidrage til en god rejseoplevelse. Det kan ske gennem kunst, der aktiverer passagerer og tilbyder overraskelser ved forpladser og i letbanen.

Performances kan stimulere spontane samtaler og opfordre til interaktion. Kunstnere der interagerer med trafik og mennesker på Ring 3 kan skabe uventede oplevelser, der beriger rejsen med letbanen.

Ragnar Kjartansson, *This Must Be The Place*, 2019. Foto: Aslak Høyersten

Lilibeth Cuenca Rasmussen, *Mobile Mirrors*, 2012-2025 (2012-). Foto: Gert Jan van der Rooij

4. Spor 1 - Lokal stedsudvikling

Samarbejdet om kunst bliver organiseret i to spor: Lokal stedsudvikling og Aktiviteter langs forbindelsen.

Sporet **Lokal stedsudvikling** omfatter udvikling af fysiske, permanente/langvarige kunstværker i byrum langs letbanen.

Det kan være værker på forpladser, broer, støjskærme og andre pejlemærker, hvor kunst bidrager til at:

- skabe trygge og attraktive byrum af høj kvalitet i menneskelig skala
- skabe lokal stedsidentitet, tilhørsforhold og oplevelsen af værtskab
- skabe markante pejlemærker, borgere og besøgende orienterer sig efter i den nye by som wayfinding

Følgende steder er af kommuner eller kunstrådgiver foreslået som gode muligheder: Rævehøjvej, DTU Lyngby Campus; Lyngby Station; Budding Byport (bro); Gladsaxe Rådhus; Gladsaxe Trafikplads; Herlev Hospital (vendepladsen); Herlev Bymidte; Herlev Syd; Rødovre Nord; Stationsforpladsen Hersted (Albertslund); Rigshospitalet Glostrup; Kirkebjerg; Vallensbæk Station (bro) og Ishøj Station.

Forslag: Kunst på forpladser og broer

Med forpladsen til letbanestationen Ishøj Strand / ARKEN som forbillede udvikles markante værker til flere forpladser langs letbanen. Desuden kan støjskærme og broer over Ring 3 tænkes som monumenter for infrastrukturen, der binder hovedstadsområdet sammen. Ved inddragelse af broer og støjskærme skal ejerforhold afklares.

Kunstnere kan bearbejde rum, flader og/eller udarbejde kunstnerisk inventar og funktioner. Skulpturer, installationer og tekstværker vil kunne give steder særkende og identitet, mens lysværker kan bidrage til at skabe tryghed og oplevelser hele døgnet.

Organisering

Kommuner og evt. hospitaler og institutioner kan i 2025 søsætte et fælles initativ, der kan løfte ambitionsniveauet, tiltrække eksterne aktørers interesse og slå tonen an for Ring 3 i fremtiden.

Kommuner/hospitaler/institutioner er lokale projektejere, der udpeger steder til kunst, forhåndsdisponerer egenfinansiering, faciliterer samarbejde med kunstner, forvaltning og evt. andre rådgivere og beslutter forslag til kunst på lokationer i egen kommune.

Der bør være en tværgående tovholder, der koordinerer tværkommunalt samarbejde ift. fundraising, videndeling, kommunikation mv., fundraiser til og faciliterer skitseproces til "Lokal stedsudvikling" t.o.m. lokalpolitisk beslutning om skitseforslag.

Offentlige og private fonde søges om bidrag med støtte til udvikling af skitser. Nogle fonde kan desuden søges om faglig rådgivning, der sikrer et højt ambitionsniveau.

Proces

2025 Kommunal egenfinansiering disponeres til udmøntning i 2027. Vedtages ved budgetforhandlinger efterår 2025

Fælles ansøgning om støtte til skitseproces og kunstfaglig rådgivning for at løfte ambitionsniveau

2026 Tre måneders skitseproces frem mod lokal godkendelse af skitser. Eventuelt yderligere ansøgning til fonde for at løfte finansiering til realisering af skitser

2027 Udmøntning af midler til realisering af værker under forudsætning af at skitseforslag godkendes lokalt

Lokal stedsidentitet. Lysværket bliver ofte brugt steder man ikke tillægger særlig værdi i det daglige eller som skal undergå en forandring. Sans facon, *Iconic Site*, 2010 Foto: Sans façon

En markant bro. Lysværket ved Vallensbæk Station er et pejlemærke for biler og fodgængere og skaber tryghed i byrummet. Mogens Jacobsen, *Gænger*, 2018. Foto: Vallensbæk Kommune

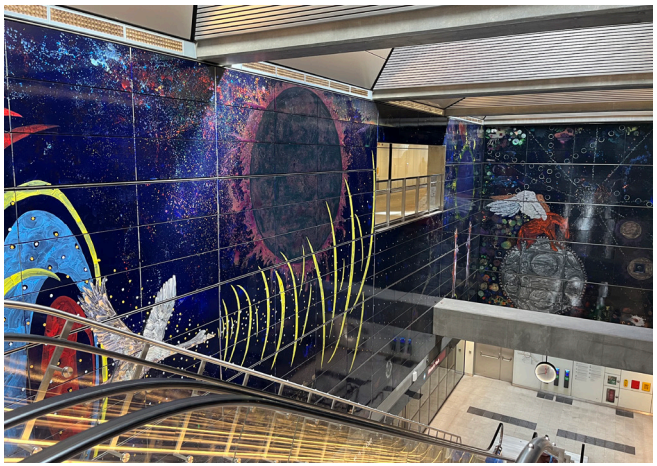

Et eventyrligt univers. Et gigantisk maleri omslutter brugerne på Mozarts Plads Metro St.. Christian Schmidt-Rasmussen, *Ud af barndommen*, 2024. Foto: Christian Schmidt-Rasmussen

Kunst man husker. Eksempel på en skulptur, der vækker et smil på læben og som forbipasserende forbinder med stedet. Benedikte Bjerre, *A Camel In Schwamendingen*, 2018 Foto: Benedikte Bjerre

Værk, man går igennem. På Ishøj Strand letbanestop har Ishøj Kommune og Ny Carlsbergfondet etableret et kunstværk på forpladsen, som man passerer på vej til og fra letbanen. Years, *Betwixt*, 2025. Foto: Years

Værk på støjskærme? Alexandre da Cunha, *Sunset, Sunrise, Sunset*, 2021, Battersea Power Station Underground station. Commissioned by Art on the Underground. Courtesy the artist and Thomas Dane Gallery. Foto: GG Archard

5. Spor 2 - Aktiviteter langs forbindelsen

Samarbejdet om kunst bliver organiseret i to spor: Lokal stedsudvikling og Aktiviteter langs forbindelsen.

Sporet **Aktiviteter langs forbindelsen** omfatter fælles aktiviteter i og langs letbanen.

Det kan være midlertidige værker, performative aktiviteter, udstillinger, samtaler og visionære projekter, hvor kunst skal bidrage til at:

- passager oplever Hovedstadens Letbane som en attraktiv og tryg transportform
- tiltrække og pleje passagerer, så Hovedstadens Letbane opnår +14 mio. årlige passagerer i 2030
- udvikle en passagerkultur, hvor passagerer føler sig trygge og serviceret
- gøre passagerer nysgerrige på lokale seværdigheder langs letbanen

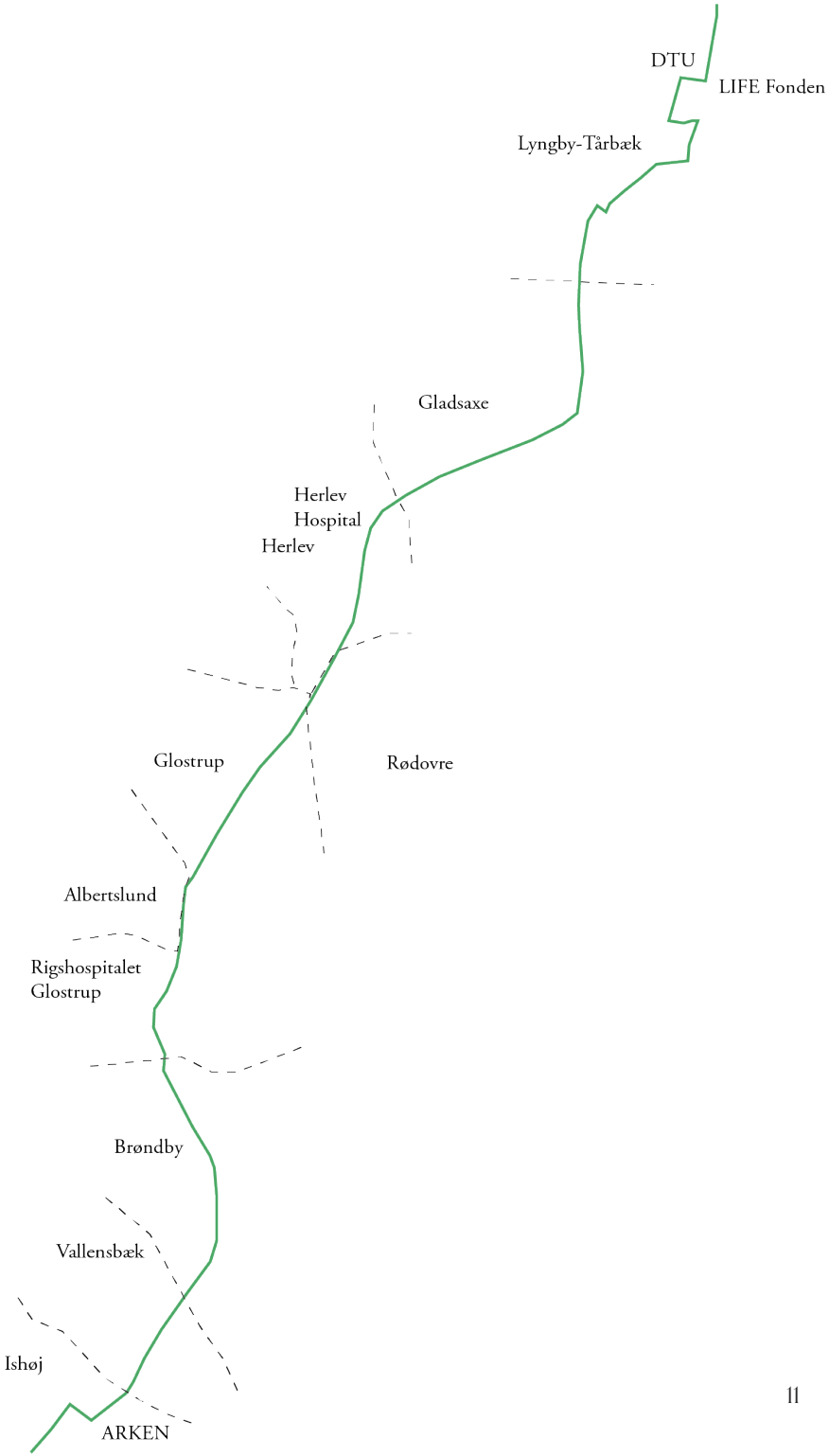

Forslag: Aktivitetsprogram 2025-2030

Kommuner, hospitaler og institutioner udvikler et fælles program med aktiviteter i og langs letbanen for 2025-2030. Målet er at aktivere byrum, stimulere fællesskab, skabe opmærksomhed om steders særpræg og invitere til at komme på besøg.

Programmet kan omfatte midlertidige kunstprojekter, events og kunstnerisk kommunikation, for eksempel:

- En ny poesi for transport: Identitetsudvikling for Hovedstadens Letbane og kollektiv transport via samtaler og seminarer med politikere, fagmiljø, kunstnere, borgere mv.
- Adfærdsændringer: Performances, midlertidige værker, festivaler, der aktiverer lokale aktører, lokale råvarer, lokal kulturarv mv.*
- Konkurrence for kunstnere og landskabsarkitekter om et visionært værk, der bidrager til at transformere Ring 3 fra grå gennemfartsvej til attraktiv og bæredygtig livsnerve.

*Kunst i selve Hovedstadens Letbane kan omfatte foliering af lebanetog (mod betaling), brug af skærme i tog i specifikke timeslots samt happenings i letbanetog, såfremt disse ikke skaber sikkerhedsproblemer. Aktiviteter skal afklares med Hovedstadens Letbane.

Organisering
Kommuner, institutioner og hospitaler, der ønsker at løfte en fælles indsats kan organisere programmet som et tidsafgrænset projekt.

Der bør være en tredjepart, som står for koordineringen af det tværkommunale samarbejde og bidrage til indhenting af finansiering af det fælles aktivitetsprogram.

En tredjepart kan have til opgave at fundraise til og kuratere aktiviteter i og langs letbanen i dialog med kommuner og institutioner, og faciliterer samarbejde med kommuner, institutioner og Hovedstadens Letbane.

Proces

2025	Tredjepart udvikler program i dialog med kommuner, institutioner og Hovedstadens Letbane
	Søge ekstern finansiering til aktivitetsprogram og midlertidige værker
2026-27	Afvikle aktiviteter i og langs letbane Udvikle og afvikle kunstværk til letbane
2028-30	Udvikle program og værker mv.

Midlertidigt værk på stationer. Et værk kan flytte rundt på stationer og mellem kommuner. Julie Stavad, *Pin*, 2023 Foto: Anne Mie Bak

Kunstværk på letbanetog. Eksemplet viser en kunstnerisk bearbejdning af en bogbus i Varde Kommune. Janus Høm, *Kassationspoesi*, 2016. Foto: Varde Bibliotekerne

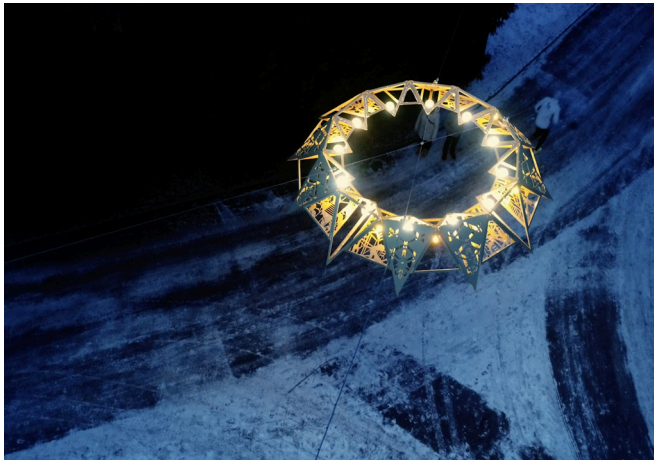

Kunstoplevelser i byrummet. Lysværket på Vestre Kirkegård var midlertidigt og er siden blevet installeret permanent. Byen sover, *LUXX XII Et kapel på vrangen*, 2021 Foto: Byen Sover

Et visionært værk. I 1982 plantede Joseph Beuys 7000 egetræer i Kassel, hver ledsaget af en basaltsten. Værket forbandt lokalsamfund og natur som symbol på heling og langsigtet fornyelse. Joseph Beuys, *7000 Oaks,* 1982-. Foto: Baummapper/Wikimedia Commons

Udstillinger i byrummet. Billboards langs letbanen kan være et udstillingsrum. Hanne Lise Thomsen, *Billboard Istanbul*, 2020. Billboard images: Lotte Konow Lund (NO), Jeannette Ehlers (DK), Samara Sallam (DK) Lilibeth Cuenca Rasmussen (DK). Foto: Zuhal Kocan

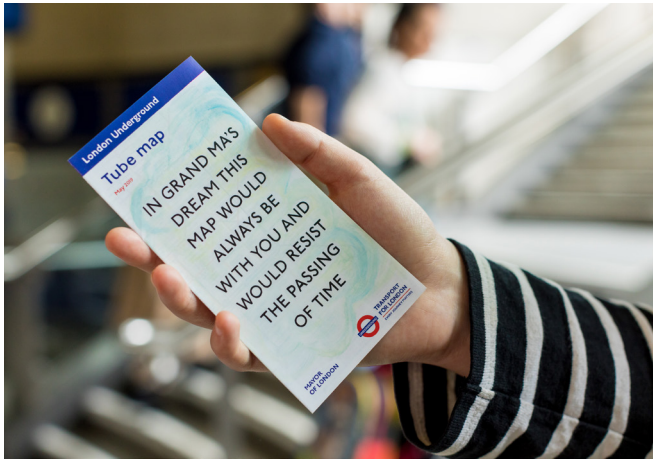

Kunstnerisk vinkel på kommunikation. Laure Prouvost, *In Grand Ma's dream this map would always be with you and would resist the passing of time*, pocket Tube map cover, May 2019. Commissioned by Art on the Underground. Foto: Benedict Johnson
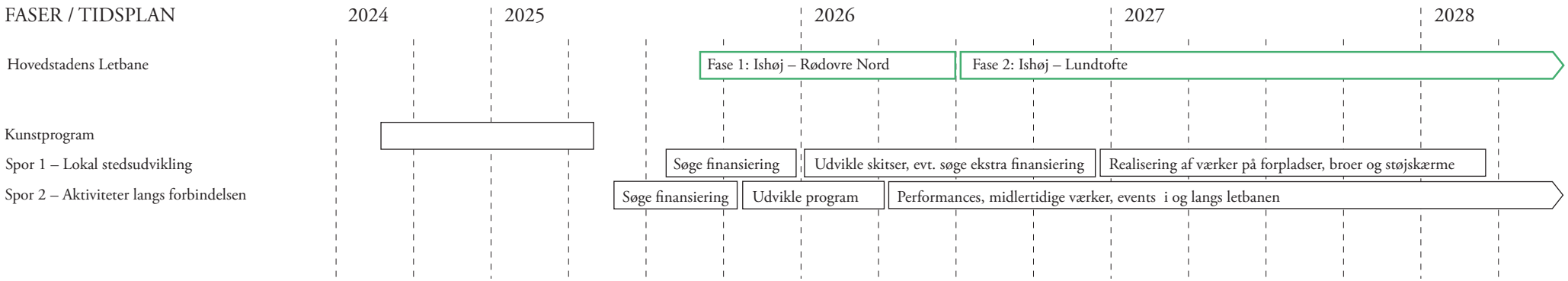
6. Samlet tidsplan